

Overkoepelend Programma de Bibliotheek en basisvaardigheden SPN periode 2019 -2024

Datum : 21-10-2019
Auteur: Nicoline Hendriks, Programmamanager SPN BBV

Inhoudsopgave

Inleiding.....	3
1. Aanleiding en context van het programma de Bibliotheek en Basisvaardigheden (BBV)	4
2. Doorontwikkeling BBV SPN 2019 en verder	7
3. Speerpunten m.b.t. programma BBV SPN 2019-2024	8
3.1 Speerpunten in relatie tot doorontwikkeling digiTaalhuizen gericht op verhoging kwaliteit en bereik doelgroepen	8
3.2 Speerpunt ondersteuning traject Digitale inclusie (Manifestgroep/ KB).....	8
3.3 Borging en doorontwikkeling programmaonderdelen	9
4. Wat betekent dit voor de rol en aanpak van de POI's in afstemming met de KB?.....	10

Inleiding

Voor u ligt het meerjarenprogramma Bibliotheek en Basisvaardigheden (BBV) voor de jaren 2019 tot 2024. Ontwikkeling en uitvoering van het programma doen SPN, POI's en KB samen. We houden de planningshorizon aan van het Rijksprogramma Tel mee met Taal (TmmT) dat gericht is op de voorkoming en bestrijding van laaggeletterdheid in Nederland. Veel input voor BBV komt uit TmmT. Daarnaast sluit BBV nauw aan bij het landelijke programma Digitale Inclusie, dat de KB samen met de Manifest groep heeft ontwikkeld en dat in de jaren 2019 tot en met 2022 wordt uitgevoerd.

Naast nieuwe projecten die het SPN team BBV uitvoert in het kader van TmmT en Digitale Inclusie, blijft het team in nauwe samenwerking met de BBV adviseurs van de POI's de komende jaren ook zorgen voor de borging en doorontwikkeling van alle producten en diensten. Die producten en diensten zijn te vinden op de website www.bibliotheekenbasisvaardigheden.nl en worden gedeeld op de BBV community op Biebtobieb.

Tineke van Ham

1. Aanleiding en context van het programma de Bibliotheek en Basisvaardigheden (BBV)

Grote groepen mensen op achterstand

In Nederland hebben 2,5 miljoen tot 4 miljoen burgers moeite met lezen en schrijven, digivaardigheden en/of rekenen. Terwijl van mensen wordt verwacht dat ze zelf verantwoordelijkheid nemen en dat ze hun zaken zelf kunnen regelen. Om deel te kunnen nemen aan de samenleving is een minimum aan basisvaardigheden vereist: taalvaardigheid, digitale vaardigheden en rekenvaardigheid.

De afgelopen jaren hebben overheden vanuit de opdracht van het ministerie van Binnenlandse Zaken (BZK) hun dienstverlening in grote mate gedigitaliseerd en hun loketten grotendeels gesloten of in ieder geval op verdere afstand van de burger geplaatst. Dit vanuit het optimisme dat iedere burger voldoende taal- en digivaardig zou zijn om hiermee om te gaan. Nu we een aantal jaren verder zijn, kunnen we echter constateren dat er een groep burgers is die niet in staat is om dit zelfstandig te kunnen en hoogstwaarschijnlijk ook niet zo zelfredzaam te maken is dat ze dit op den duur volledig zelfstandig zou kunnen doen.

Actieprogramma Tel mee met Taal (TmmT) ondersteunt de kwetsbare groepen

Het actieprogramma Tel mee met Taal is erop gericht om laaggeletterdheid te voorkomen en te bestrijden. Het huidige actieprogramma loopt tot en met 2019. Vanaf 2020 gaat een nieuwe periode TmmT van start waarbij de speerpunten van het programma worden doorontwikkeld. Gezinsaanpak wordt als inhoudelijk thema toegevoegd en hetzelfde geldt voor het thema Digitale inclusie. Om die reden gaat het ministerie van BZK ook meedoen aan het programma. De hoofdaanemers van het huidige programma zijn Stichting Lezen en de KB voor het preventieve gedeelte en Stichting Lezen & Schrijven voor wat betreft curatie. Daarnaast is er een subsidiepot voor projecten beschikbaar waar organisaties ook in de nieuwe programmaperiode aanspraak op kunnen maken.

Het programma de Bibliotheek en basisvaardigheden

De afgelopen jaren heeft het gezamenlijk (KB & SPN) programma 'de Bibliotheek en basisvaardigheden', aansluitend op het actieprogramma TmmT, een flinke bijdrage geleverd aan de bestrijding van laaggeletterdheid en het bevorderen van digitale vaardigheden. Bibliotheken hebben zich hierdoor versneld kunnen (door)ontwikkelen van Taalhuis (80% van de Taalhuizen is gevestigd in een Bibliotheek) naar digiTaalhuis waarin bibliotheken met de landelijk ingekochte content op het gebied van digivaardigheden (K&T, Digisterker maar ook de digitale inloopspreekuren en de cursussen van SeniorWeb) burgers digivaardigheden hebben bijgebracht.

Digitale inclusie

Daarnaast heeft het programma, bijvoorbeeld via de samenwerking met de Belastingdienst, ervoor gezorgd dat bibliotheken in toenemende mate het centrum zijn waar kennis en expertise van derden bij elkaar wordt gebracht en ontsloten. Dit uit zich bijvoorbeeld in het faciliteren van belastingspreekuren, juridische loketten, gezondheidspleinen, etc. Dit gebeurt op lokaal niveau door samen te werken met relevante partners in het sociaal domein. Zo zie je dat de Bibliotheek steeds meer evolueert naar een brede, maatschappelijke Bibliotheek, of een 'Informatiepunt' met allerlei dienstverlening (producten en activiteiten) voor kwetsbare doelgroepen.

Terwijl veel (overheids)instanties hun loketten op afstand plaatsen en hun dienstverlening digitaliseren, zie je dat de Bibliotheek steeds vaker (fysieke) hulp biedt dichtbij huis. Deze rol wordt ook erkend door de verschillende overheidsinstanties (bijvoorbeeld de Manifestgroeppartijen) die in toenemende mate samenwerking zoeken met de KB en dus de Bibliotheeksector. Het gaat om de al eerder genoemde groep van 2,5 tot 4 miljoen burgers die onvoldoende taal- en/of digivaardig is om dit zelfstandig te kunnen. Voor deze doelgroep is een ondersteuningsstructuur nodig. Deze ondersteuningsstructuur kan er enerzijds voor zorgen dat mensen de vaardigheden bijgebracht krijgen zodat ze zichzelf kunnen redden in de voortschrijdende (digitale) informatiesamenleving. Anderzijds zorgt deze ondersteuningsstructuur ervoor dat mensen verbonden worden met formele en informele hulpstructuren die mensen een helpende hand kunnen bieden.

Samenwerking met de Stichting Lezen & Schrijven

Met Stichting Lezen & Schrijven is in de afgelopen periode intensief samengewerkt, getuige ook de samenwerkingsovereenkomst die in december 2018 is afgelopen. Er is vooral samengewerkt op de volgende terreinen:

- Kwaliteitsborging. Wat heeft geresulteerd in de certificering van de Taalhuizen via het CBCT
- Ontwikkeling van deskundigheidsbevordering. Wat heeft geresulteerd in een bijdrage van L&S op het gebied van collectie aan de leergang consulent basisvaardigheden. Daarnaast hebben de KB, St. Lezen en de POI's, Stichting Lezen & Schrijven ook gezamenlijk een training ontwikkeld voor de FO-medewerkers (publieke service en de maatschappelijke Bibliotheek)
- Adviescollectie. In de Adviescollectie zijn titels en materialen beschreven die Taalhuizen kunnen inzetten voor mensen die hun taalvaardigheden willen verbeteren.
- Inventarisatie digitale leermiddelen op het gebied van basisvaardigheden. Met dit gezamenlijk onderzoek van L&S en KB hebben we hiaten en witte vlekken benoemd in het aanbod digitale leermiddelen. De aanbevelingen gebruiken we voor verdere differentiatie van het aanbod.
- Verbinding preventie-curatie. Dit gebeurt vooral via het programma Kunst van Lezen (Stichting Lezen en KB). De verbinding preventie-curatie speelt zich voornamelijk af rond het (jonge) laagtaalvaardige gezin. Het is goed om kinderen van jongs af aan voor te lezen, maar als je deze vaardigheid niet of onvoldoende bezit, is het motiverend om zelf beter te leren lezen zodat je je kinderen kunt voorlezen. Kunst van Lezen heeft in het kader van actielijn 4A (laagtaalvaardige

gezinnen beter bereiken met leesbevorderingsprojecten) 9 projecten ontwikkeld. Kunst van Lezen werkt samen met KB en L&S om deze belangrijke verbinding verder vorm te geven.

Kunst van Lezen laat dat zoveel mogelijk lokaal via openbare bibliotheken lopen, waarbij SPN en de POI's ondersteunen om projecten soepel uit te voeren. Om de opbrengsten in 2018 te tonen is in mei een eerste studiedag rond deze verbinding georganiseerd door KB (Bibliotheek & basisvaardigheden) en Kunst van Lezen. Er zijn vanuit SPN in opdracht van KvL in het najaar van 2019 twee Kwartiermakers aangesteld, ter voorbereiding van planvorming voor het komend TmmT programma in relatie tot de gezinsaanpak.

2. Doorontwikkeling BBV SPN 2020 en verder

Op grond van resultaten en relevantie heeft het SPN bestuur besloten, om samen met de KB het landelijk programma BBV SPN voort te zetten (2019 was hiervoor het overgangsjaar). Vanaf 2020 wordt er actief ingezet op het doorontwikkelen van de hieronder genoemde speerpunten. Deze speerpunten sluiten aan bij het landelijk programma TmmT 2020-2024 en bij het landelijk programma Digitale inclusie (uitvoeringsplan Manifestgroep/KB). SPN heeft voor 2020, naast de ontvangen projectgelden, op landelijk niveau een budget van € 170.000 vrijgemaakt. De afspraken over besteding van de middelen worden vastgelegd in een uitvoeringsdocument 2020.

Het uitgangspunt is hierbij dat POI's zich in de afgelopen programmaperiode ontwikkeld hebben als belangrijke netwerk- en kennisorganisatie binnen het sociaal domein. POI's maken op provinciaal niveau een vertaalslag van het programma BBV in samenwerking met de lokale bibliotheken en externe partners.

BBV valt als programma binnen de prioriteit Participatie en Zelfredzaamheid. De provinciale plannen van de POI's en de daarop vooruitkomende doelen en werkafspraken op gebied van het sociaal domein en P&Z sluiten daar op aan.

Deze activiteiten vormen een onderdeel van het landelijk programma BBV 2020-2024. Behalve advies en ondersteuning aan bibliotheken wordt er op provinciaal niveau in samenwerking met de bibliotheken onderzoek gedaan en worden programma's (verder) ontwikkeld. Er wordt op jaarbasis door POI's circa € 4,5 miljoen aan dit thema besteed (bijlage document analyse Provinciale plannen). Naast het landelijk SPN BBV budget wordt er vanuit de POI's door middel van ureninzet ook op landelijk niveau een inspanning verleend. Het aantal uren is afhankelijk van de werkafspraken die hierover met de desbetreffende POI's binnen het landelijk programma worden gemaakt.

3. Speerpunten m.b.t. programma BBV SPN 2019-2024

Over onderstaande speerpunten zijn in afstemming met KB separate projectplannen geformuleerd en/of werkafspraken gemaakt.

3.1 Speerpunten in relatie tot doorontwikkeling digiTaalhuizen gericht op verhoging kwaliteit en bereik doelgroepen

- Programmering/collectionering voor specifieke doelgroepen in het sociaal domein
- Verbinding preventie en curatie (ouderparticipatie/gezinsaanpak)
- Kennis Hoger bereik; programmering NT1 (inzet Strategiekits, specifieke marketing en communicatie activiteiten)
- Integratie en inburgering nieuwkomers
- Kwaliteit digiTaalhuizen (zelfevaluaties), Doorontwikkelen op thema's binnen het sociaal domein (werk en inkomen/ gezondheid)
- Pilots certificering digiTaalhuizen

3.2 Speerpunt ondersteuning traject Digitale inclusie (Manifestgroep/ KB)

De gezamenlijke missie is dat we i.s.m. landelijke en lokale stakeholders voorzien in een hulpinfrastructuur van bibliotheken en andere publiek-private organisaties waarmee we in drie jaar diverse (kwetsbare) doelgroepen bereiken met hulp en ondersteuning om hun zelfredzaamheid te bevorderen én uitsluiting te voorkomen.

Met een gezamenlijke inspanning van gemeenten, manifestpartijen, ministeries, burgers en maatschappelijke organisaties:

- In vijf jaar tijd 1.000.000 Nederlanders bereiken met hulp en ondersteuning!
- 2019 15 kopgroepbibliotheken realisatie Informatiepunt
- 2020 60 Bibliotheekorganisaties realisatie informatiepunt
- 2021 70 Bibliotheekorganisaties realisatie informatiepunt

SPN heeft in opdracht van KB de taak de bibliotheken hierbij te ondersteunen door de onderstaande separate projectplannen in relatie tot het traject Digitale inclusie te ontwikkelen en uit te voeren:

- Ontwikkelen en uitvoeren projectplan opleidingstraject
- Inzet G!DS/wegwijzer als intermediair voor het sociaal domein (sociale educatieve kaart). Vervolg project Belastingdienst en e-overheid; verbinding met G!DS en kennisdeling
- Advisering vanuit de POI's bij het implementatie proces

3.3 Borging en doorontwikkeling programmaonderdelen

Kennisdeling

Effectieve communicatie en kennisdeling (via landelijk kennisportal www.bibliotheekenbasisvaardigheden.nl , nieuwsbrief, rapportages)

Leren en ontwikkelen

- Ontwikkeling en uitvoering opleidingstrajecten leren en ontwikkelen
 - Consulent Basisvaardigheden
 - Training FO medewerkers

Netwerk

- Aansluiting/afstemming/strategie & beleid is onderdeel m.b.t. de landelijke communities
 - Innovatie SPN
 - Afstemming L&S
 - Afstemming KB

Onderzoek

- BOP monitoring /effectmonitor/maatschappelijke meerwaarde
 - Stimuleren bibliotheken gebruik gegevens uit de BOP
- Onderzoek (algemeen) in relatie tot BBV

4. Wat betekent dit voor de rol en aanpak van de POI's in afstemming met de KB?

In het document "Ketensamenwerking" staat beschreven hoe de ondersteuning vanuit de POI's in afstemming met KB wordt geleverd. Hierin is eveneens de organisatiestructuur van het samenwerkingsprogramma opgenomen.